

Ervalla försvarsanläggning

Vid Skärmarboda rastplats hittar man ruinerna efter fornborgen *Tistaborg*, även kallad *Skärmarboda-* eller *Järle skans*. Borgen är lätt att hitta, det är bara att följa den lättgångna stigen från rastplatsen.

Troligtvis är borgen byggd under järnåldern cirka 1000 f Kr – 1050 e Kr. Den hade tre murar vilka nu rasat och förvandlats till stenrösen. På den fjärde sidan finns en ca 20 meter brant bergvägg med en fin utsikt ner mot Järleån som förr i tiden var en viktig farled och omgivningen i Ervalla.

I Örebro län finns det 35 fornborgar och i hela Sverige omkring 1 670 fornborgar.

Ny forskning menar att princip alla fornborgar i vårt område byggdes under folkvandringstiden, år 400 -550 e. Kr. Nordiska fornborgar antas ha varit i bruk från Kristi födelse till vikingatid. Fornborgar i Skåne och på Öland, Gotland, byggdes på platta backen långt före dem i Örebro län.

Fornborgar finns i regel att beskåda på högt belägna platser i landskapet varifrån utsikten ofta sträcker sig över betydande områden. Anläggningarna tolkas ofta som om de kan ha haft olika funktioner exempelvis som skydd för fiender i oroliga tider, bevakning, mötesplatser och kultiska centrum. Främst var det nog för Tistaborgen att ha kontroll och kräva tullavgifter av båttrafiken i Järleån. Tänk på att Järleån var jättstor och betydelsefull vid den här tiden. I Kilsbergen finns resterna efter ett tio-tal fornborgar bevarade.

Från flera av fornborgarna kunde man se över till en annan fornborg. Analyser har dock visat att fornborgar i Kilsbergen troligtvis ej lokaliserades för att för att ha en utsikt till varandra. Snarare är det så att de är riktade mot andra områden. Man använde sig också av ett signalsystem för att varna för fara, skogsbränder eller annat. Borgarna i Kilsbergen kan ses som strategiskt placerade med hänsyn till utsikt över stora landområden och

vatten samt till varandra i ett signalsystem mellan olika grupper av fornborgar. Därtill hade fornborgarna även en mer lokal roll vad gäller utsikt i samband med *vårdkasar*.

I Närke finns flera kända platser för *vårdkasar* (signaleldar) som troligtvis har samband med fornborgarna i ett signalsystem.

Fornborgar har alltid fascinerat människor. Det finns något spännande och mystiskt omkring dem. Hur såg de ut? Vad användes de till? Hur gamla är de?

I Norden finns närmare 2000 fornborgar och av dessa drygt hälften i Sverige. De flesta finns i Mälmarbygden, längs Västkusten, i Östergötland och norra Småland.

Fornborgarna har fascinerat människor genom århundranden. Redan på 1600-talet gjordes de första noteringarna om landets fornborgar. På 1930-talet gjordes grundligare undersökningar av borgarna.

I Kilsbergen finns förutom *Tistaborg* även bl.a. *Borgaresjö skansar* och *Ullavi klint*. Gemensamt är att de alla blickar ut över Närkeslätten